

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΕ ΕΝΝΙΑ ΜΕΤΑ-ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

Αζερμπαϊτζάν, Βοσνία – Ερζεγοβίνη, Κροατία,
Γεωργία, Λιθουανία, Μογγολία, Πολωνία,
Σλοβακία, Ουκρανία

SHADOW EDUCATION ΣΕ ΕΝΝΙΑ ΜΕΤΑ-ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

- Έρευνα από τους **Iveta Silova** και **Mark Bray** του Network of Education Policy Centers
- *Shadow Education: Private tutoring and its implications in the nine post-socialist countries*
- Δείγμα: περίπου 9000 πρωτοετείς φοιτητές, οι οποίοι ρωτήθηκαν για την εμπειρία τους στο φροντιστήριο κατά την τελευταία χρονιά της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
- Χώρες που συμμετείχαν: Αζερμπαϊτζάν, Βοσνία Ερζεγοβίνη, Κροατία, Γεωργία, Λιθουανία, Μογγολία, Πολωνία, Σλοβακία και Ουκρανία
- Μελέτη των:
 - Βασικών χαρακτηριστικών του φαινομένου
 - Παραγόντων που οδηγούν σε αυτό
 - Κοινωνικών, οικονομικών και εκπαιδευτικών επιπτώσεων

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

□ Έκταση

- Το 69% του δείγματος δήλωσε ότι έχει λάβει κάποιου είδους συμπληρωματικό φροντιστήριο κατά τη διάρκεια της τελευταίας τάξης της μέσης εκπαίδευσης.
- Στο Αζερμπαϊτζάν και τη Γεωργία, το ποσοστό αυτό ξεπερνά το 80%
- Αρκετά χαμηλότερο στις Βαλκανικές χώρες και τη Σλοβακία, όπου και πάλι όμως ξεπερνά το 50%.

□ Ένταση

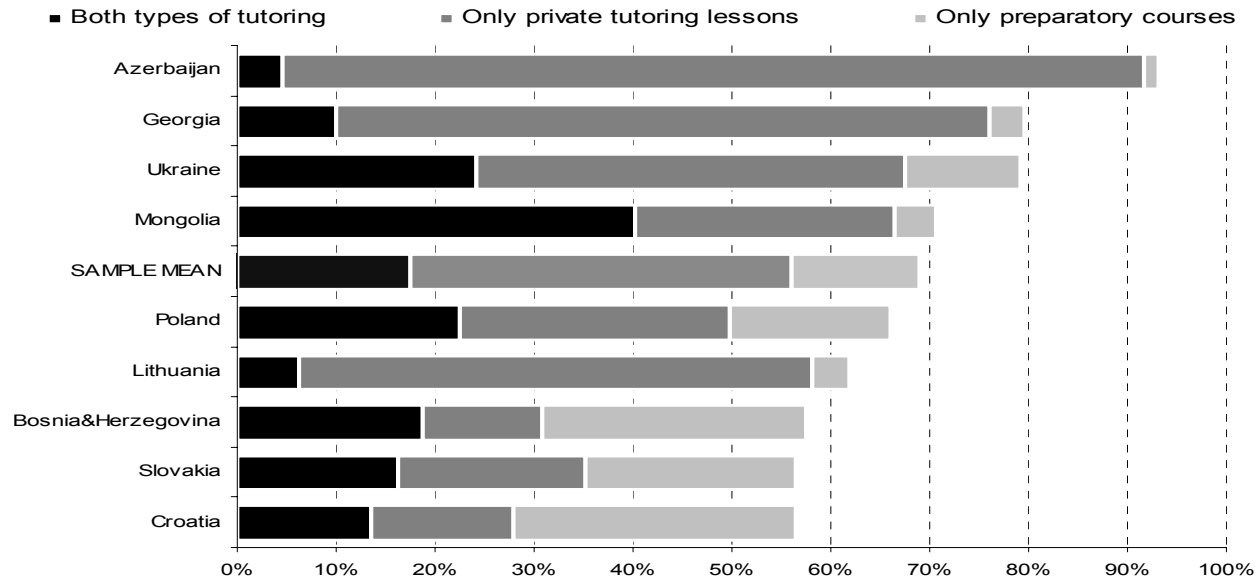
- Τα ποσοστά των μαθητών που έκαναν φροντιστήριο σε τακτική βάση κατά τη διάρκεια όλου του σχολικού έτους ανέρχεται στο:
 - 87% για το Αζερμπαϊτζάν
 - 65% για τη Γεωργία
 - 50% στην Πολωνία και τη Λιθουανία και
 - 11% σε Κροατία και Βοσνία Ερζεγοβίνη.
- Το Αζερμπαϊτζάν και η Γεωργία εμφανίζουν το μεγαλύτερο ποσοστό μαθητών που έκαναν φροντιστήριο σε πάνω από τρία μαθήματα (79% και 24% αντίστοιχα), συγκριτικά με 11% στην Λιθουανία και λιγότερο από 5% στις υπόλοιπες χώρες.

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

□ *Είδη*

- a) Ιδιαίτερα μαθήματα
- b) Προπαρασκευαστικά μαθήματα που προσφέρονται από οργανωμένα φροντιστήρια.
 - Στο σύνολο του δείγματος, 39% των μαθητών έκαναν ιδιαίτερα μαθήματα, 13% πήγαιναν σε φροντιστήριο και 17% έκαναν και τα δύο.
 - Στις χώρες Αζερμπαϊτζάν, Γεωργία, Λιθουανία, Μογγολία, Πολωνία και Ουκρανία τα ιδιαίτερα μαθήματα είναι πιο διαδεδομένα σε σχέση με το φροντιστήριο,
 - Το φροντιστήριο φαίνεται ότι προτιμάται σε Βοσνία Ερζεγοβίνη, Κροατία και Σλοβακία, δηλαδή στις τρεις χώρες που συγκεντρώνουν τα μικρότερα ποσοστά φροντιστηριακών μαθημάτων κάθε είδους.
 - Πρέπει εδώ να αναφερθεί ότι η Κροατία και η Σλοβακία έχουν αυτή τη στιγμή τις καλύτερα αναπτυγμένες οικονομικές αγορές.

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Διάγραμμα 1: Η κλίμακα των φροντιστηριακών μαθημάτων ανά χώρα

□ Κόστος

- Οι χώρες Αζερμπαϊτζάν, Γεωργία και Ουκρανία ξοδεύουν μεγαλύτερο κομμάτι του εισοδήματός τους σε ιδιαίτερα μαθήματα για ένα μάθημα ως ποσοστό του κατά κεφαλήν ΑΕΠ, π.χ. 4,3% για το Αζερμπαϊτζάν.
- Για την Κροατία το ποσοστό αυτό, είναι αρκετά μικρότερο και φτάνει το 0,9% του κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

□ **Στρατηγική ενίσχυσης το φροντιστήριο**

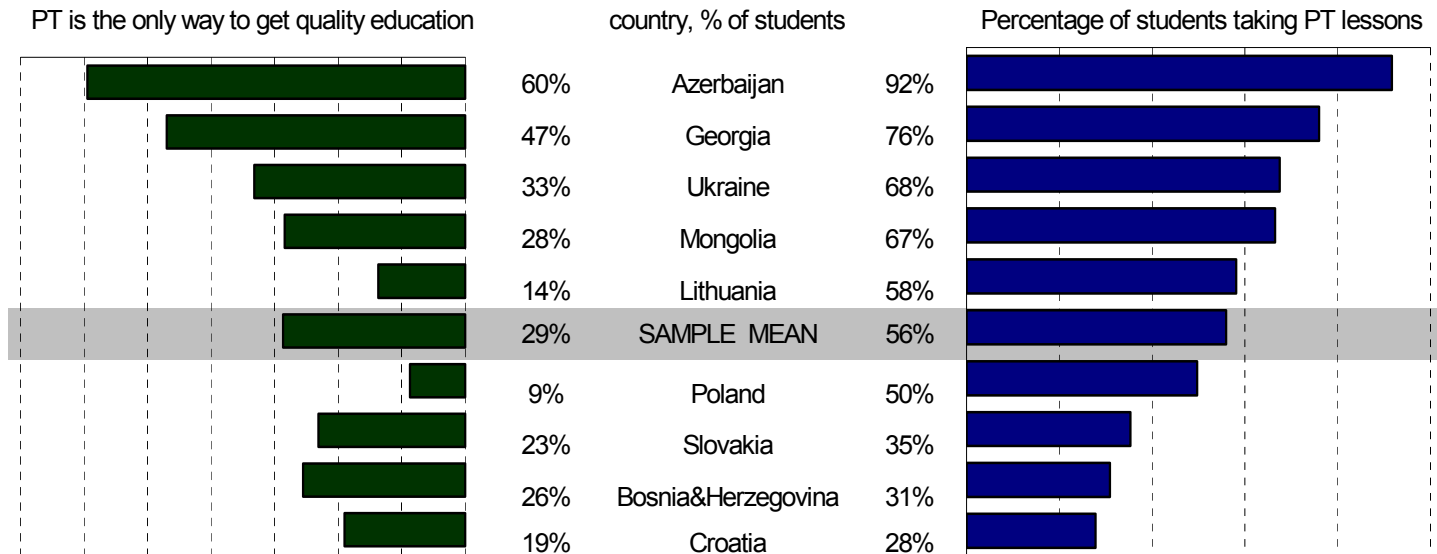
- Το 84% του δείγματος πιστεύει ότι οι μαθητές πηγαίνουν στο φροντιστήριο για να αυξήσουν τις πιθανότητές τους να μπουν στο πανεπιστήμιο.
- Το 57% πιστεύει ότι κάνουν φροντιστηριακά μαθήματα μόνο για να προετοιμαστούν καλύτερα για τις εισαγωγικές εξετάσεις του πανεπιστημίου.
- Τα μεγαλύτερα ποσοστά των μαθητών που υποστήριξαν τα παραπάνω προέρχονταν από τη Λιθουανία και την Ουκρανία (άνω του 70%), ακολουθούμενα από τη Μογγολία, τη Σλοβακία και τη Γεωργία (άνω του 60%).

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

- ***Αντιστάθμιση του χαμηλού ποιοτικού επιπέδου των σχολείων***
 - Το 85% του δείγματος συμφωνεί ότι η ποιότητα του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος θα έπρεπε να είναι τέτοια ώστε κανείς να μην χρειαζόταν φροντιστήριο.
 - Σχεδόν το 60% των συμμετεχόντων από το Αζερμπαϊτζάν και πάνω από το 50% από τη Γεωργία, από τις περιοχές δηλαδή που το φαινόμενο έχει τη μεγαλύτερη έκταση, πιστεύει ότι τα φροντιστηριακά μαθήματα είναι ο μόνος τρόπος για να αποκτήσεις εκπαίδευση υψηλής ποιότητας.
 - Χρόνια υπο-χρηματοδότηση των δημόσιων εκπαιδευτικών συστημάτων σε αυτές τις χώρες με αποτέλεσμα την μειωμένη ποιότητα της δημόσιας παιδείας, λόγω έλλειψης βιβλίων, των περιορισμένων δυνατοτήτων επαγγελματικής ανάπτυξης των δασκάλων, των περιορισμένων φυσικών υποδομών των σχολείων κτλ.
 - Αντίθετα, το ποσοστό των φοιτητών που πιστεύουν ότι το φροντιστήριο είναι ο μόνος τρόπος απόκτησης εκπαίδευσης υψηλής ποιότητας είναι μικρότερο στις χώρες Κροατία, Βοσνία Ερζεγοβίνη και Σλοβακία.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

□ Αντιστάθμιση του χαμηλού ποιοτικού επιπέδου των σχολείων

Αριστερά: Ποσοστά που συγκεντρώνει η άποψη ότι το φροντιστήριο είναι ο μόνος τρόπος για εκπαίδευση υψηλής ποιότητας

Δεξιά: Ποσοστά μαθητών που έκαναν ιδιαίτερα μαθήματα ανά χώρα

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

- ***Επιπλέον πηγή εσόδου για τους καθηγητές***
 - Κατά το 63% του δείγματος μία από τις κύριες αιτίες του φαινομένου είναι ότι τα φροντιστηριακά μαθήματα αποτελούν μία επιπλέον πηγή εσόδου για τους καθηγητές.
 - Εδώ φυσικά τα ποσοστά ήταν μεγαλύτερα στις τρεις χώρες που βρίσκονται στη χειρότερη οικονομική κατάσταση:
 - Μογγολία 74%
 - Ουκρανία 74%
 - Αζερμπαϊτζάν 71%
 - Στις περισσότερες χώρες που μελετήθηκαν στη συγκεκριμένη έρευνα, οι μισθοί των υπαλλήλων είναι κατώτεροι του μέσου εθνικού εισοδήματος και κινούνται γύρω από το ελάχιστο επίπεδο επιβίωσης.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

□ Στη δημόσια εκπαίδευση

- Τα φροντιστήρια μπορούν να συμβάλλουν θετικά την εκπαίδευση των νέων, καθώς
 - αναπτύσσουν την αυτοεκτίμησή τους και το ταλέντο τους
 - καλύπτουν τα κενά τους
 - αυξάνουν την παρακίνησή τους να μάθουν, μέσα από πιο καινοτομικές και εξατομικευμένες ευκαιρίες μάθησης.
- Ωστόσο, το φροντιστήριο μπορεί να επηρεάσει και αρνητικά τη λειτουργία του σχολείου.
 - Για παράδειγμα σύμφωνα με μελέτες περιπτώσεων στο Αζερμπαϊτζάν και τη Γεωργία, η ύλη των μαθημάτων της τελευταίας χρονιάς στο σχολείο δεν καλύπτει επαρκώς τις ανάγκες των εισαγωγικών εξετάσεων για το Πανεπιστήμιο.
 - Για το λόγο αυτό, πολλοί μαθητές σταματούν να πηγαίνουν στο σχολείο τους τελευταίους δύο μήνες πριν τις εξετάσεις και παρακολουθούν μόνο φροντιστήρια.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

□ ΣΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ

- Σχεδόν το 73% των ερωτηθέντων πιστεύουν ότι τα φροντιστηριακά μαθήματα είναι ακριβά.
- Μαθητές των οποίων η οικονομική κατάσταση της οικογένειας είναι κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (41%) παρακολούθησαν φροντιστήρια λιγότερο συχνά σε σχέση με μαθητές των οποίων η οικονομική κατάσταση είναι κοντά ή πάνω από το μέσο όρο (28%).
- Το 70% του δείγματος πιστεύει ότι τα παιδιά πλούσιων οικογενειών μπορούν να έχουν καλύτερους φροντιστές.

□ Στη διαφθορά στα σχολεία

- «Υποχρεωτικά» ιδιαίτερα μαθήματα: Προσφέρονται από τους καθηγητές του σχολείου στους μαθητές τους, αφού τους απειλούν με κακούς βαθμούς και τους πιέζουν να τους κάνουν ιδιαίτερα. Στη Μογγολία το 40% των μαθητών έκανε ιδιαίτερα με καθηγητές του σχολείου, στο Αζερμπαϊτζάν το 25%, στη Γεωργία το 20% και στην Ουκρανία το 17%.
- Μια πιο καλυμμένη, αλλά εξίσου μη ηθική, χρήση του φροντιστηρίου κατά την οποία καθηγητές διαφορετικών σχολείων συμφωνούν να αναφέρουν τους μαθητές μεταξύ τους για ιδιαίτερα μαθήματα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Τα φροντιστηριακά μαθήματα είναι ευρέως διαδεδομένα στις εννέα χώρες του μετασοσιαλιστικού μπλοκ, αλλά δεν έχουν αναγνωριστεί επισήμως.
- Οι κοινωνίες αυτές γνωρίζουν την ύπαρξη του φαινομένου, το οποίο ωστόσο ελάχιστα αναφέρεται στα κυβερνητικά έγγραφα του εκπαιδευτικού ανασχεδιασμού. Αυτό εν μέρει οφείλεται στο γεγονός ότι οι κυβερνήσεις δεν ελέγχουν το φαινόμενο του φροντιστηρίου και μπορεί να πει κανείς ότι τις φέρνει σε δύσκολη θέση.

□ Προτάσεις

- Ανάδειξη των θετικών διαστάσεων των φροντιστηρίων και εξάλειψη των αρνητικών.
- Προώθηση κυβερνητικών ρυθμίσεων για την ποιότητα και τις τιμές των φροντιστηριακών μαθημάτων ή εναλλακτικά πλήρης απαγόρευσή τους με στόχο τη μείωση της σχολικής διαφθοράς και των ανισοτήτων. (Έντούτοις παραδέχονται ότι καμία από τις δύο εναλλακτικές δεν είναι εφικτές καθώς τα μαθήματα πραγματοποιούνται σε ανεπίσημη βάση.)
- Διασφάλιση ικανοποιητικών μισθών για τους καθηγητές.
- Γενικά, έξοδος του φαινομένου από τη σκιά, μελέτη του από τις κυβερνήσεις, τα μέσα, τις επαγγελματικές ενώσεις και την κοινωνία συνολικά και έναρξη δημόσιας συζήτησης.